

DOI: 10.19195/0137-1150.164.19

Harry Walter, Valerij Mokienko, Ewa Komorowska, Krzysztof Kusal, *Rosyjsko-niemiecko-polski słownik aktywnych przysłów (z obcojęzycznymi paralelami i historyczno-kulturowymi komentarzami)*, wyd. volumina.pl Daniel Krzanowski, Greifswald-Szczecin 2014, ss. 433.

Recenzowany słownik ukazał się w 2014 roku nakładem wydawnictwa volumina.pl Daniel Krzanowski z okazji jubileuszu 30-lecia Uniwersytetu Szczecińskiego. Zespół autorski z Rosji, Niemiec i Polski, sporządził słownik rosyjskich, niemieckich i polskich aktywnych przysłów.

Twórcy starali się adekwatnie opisać znaczenie przysłów, sklasyfikować je zgodnie ze stopniem aktualności ich stosowania we wszystkich trzech językach, zademonstrować typowe przypadki wariantowości w użyciu, przedstawić właściwości historyczno-kulturowe analizowanych paremii oraz przypisać każdemu rosyjskiemu przysłowiu szereg niemieckich i polskich ekwiwalentów. Słownik zawiera łącznie około 630 przysłów rosyjskich oraz odpowiadających im 1825 przysłów niemieckich i 1990 przysłów polskich.

Omawiany słownik składa się z czterech części: wstępu, słownika, wykazu literatury i indeksu przysłów. Wstęp wprowadza nas w objaśnienie zawartości słownika oraz zasad opracowania leksykograficznego. Umieszczony na końcu indeks przysłów został przygotowany z zachowaniem podziału na trzy opracowane języki. Każde przysłowie w indeksie zawiera odsyłacz w postaci numeru, który odpowiada numerowi w artykule słownika. Dzięki takiemu zabiegowi słownik zyskuje jeszcze jeden szczególnie walor. Przedstawienie dokładnego indeksu słownika przysłów dla każdego języka pozwala natychmiast znaleźć przysłowie i rozszerzyć stosowanie recenzowanego słownika.

Niewątpliwym atutem recenzowanego słownika jest jego przejrzysta konstrukcja i starannie przemyślana struktura każdego hasła pozwalająca ukazać jego przestrzeń semantyczną.

Na uwagę zasługuje także zaproponowany przez autorów podział na trzy grupy przysłów, które są oznaczone odpowiednimi symbolami. Pozwalają one ustalić zarówno parametr używalności (frekwencji) konkretnego hasła, jak i parametr jego ekwiwalencji. Takie podejście pozwala lepiej uporządkować typy paremii i jednocześnie rozróżnić ich ekwiwalenty odzwierciedlające ich narodową specyfikę. Kolejny rodzaj parametryzacji zastosowany w Słowniku umożliwia przy pomocy wykorzystanych symboli określić stopień ekwiwalencji oraz podobieństwo paremii porównywanych języków (*Wstęp*, s. 15–16). W tym kontekście szczególna rola przypada oryginalnemu, zastosowanemu po raz pierwszy w praktyce leksykograficznej emotikonowi 😊, umożliwiającemu w subiektywnym odczuciu twórców słownika szybkie odnalezienie najlepszego ekwiwalentu.

Opis tego rodzaju materiału nie jest zagadnieniem zupełnie nowym. Został jednak podjęty z kilku powodów. Po pierwsze, ze względu na małą liczbę słowników przedstawiających rosyjskie przysłowia w porównaniu do innych języków. Po drugie, służy on (opis) celom pragmatycznym (resp. praktycznym) jako materiał przydatny np. w działalności translatorskiej czy też do badań kulturologicznych. Warto wspomnieć, iż do tej pory na rynku wydawniczym nie było pozycji tak obszernie przedstawiającej materiał paremiologiczny dwóch języków słowiańskich na tle języka reprezentującego odmienny obszar językowy. Sam tytuł wskazuje na kompleksowe oraz, jak wspomniano, pragmatyczne podejście prezentowanego materiału, wzbogaconego komentarzem historyczno-kulturowym.

Podstawowym przesłaniem przyświecającym autorom było przygotowanie pozycji dydaktycznej odpowiadającej zarówno potrzebom studentów i wykładowców, jak i osobom zainteresowanym funkcjonowaniem przysłów rodzimych w zestawieniu z paremiologią obcojęzyczną. Autorzy podkreślają, że odwołanie się do przysłowia często trafnie i zwięźle pointuje sens wypo-

wiedzi, wzmacnia jej siłę argumentacji, pozwala utrwalić w pamięci wartościowe przemyślenia. Wybór języka rosyjskiego, niemieckiego i polskiego uzasadniają faktem, że należą one do podstawowych grup języków indoeuropejskich — słowiańskiej i germańskiej. Analiza porównawcza przysłów pochodzących z tych trzech języków pozwoliła z jednej strony określić prawidłowości charakterystyczne dla systemu paremii każdego z nich, z drugiej zaś — ujawnić ogólne mechanizmy powstania i rozwoju językowej warstwy przysłów w językach europejskich (por. *Wstęp*, s. 7).

Słownik ma charakter dydaktyczny, gdyż dzięki konfrontacji rosyjskich, niemieckich i polskich przysłów użytkownicy słownika uzyskują wyobrażenie o podobieństwie i różnicach trzech systemów językowych. Autorzy słownika kładą szczególny nacisk na informacje natury historyczno-kulturologicznej wybranych paremii. Wspomniany parametr jest szczególnie ważny, ponieważ w większości tego typu słowników jest on pomijany.

Reasumując, należy podkreślić, iż prezentowany słownik jest wartościową pozycją naukową o dużych walorach poznawczych i dydaktycznych. Wzbogaca wiedzę z zakresu teorii i praktyki paremiologicznej, stanowi pomocne źródło wiedzy dla szerokiego grona osób zainteresowanych tą problematyką. Może być z powodzeniem wykorzystany na zajęciach opcyjnych z paremiologii porównawczej oraz w praktyce glottodydaktycznej.

Krzysztof Balaban